

«فرهیختگان» گزارش می‌دهد

نقش نادیده «زیست‌بوم خلاق» در مقابله با کرونا

در اختیار شرکت‌های صنایع خلاق نیز قرار داده می‌شود. چراکه معتقدیم این شرکت‌ها می‌توانند به شکل‌گیری بازار حوزه صنایع خلاق و فرهنگی در کشور ما کمک کنند، مضاف براینکه عمده استارت‌آپ‌هایی که اکنون در حال شکل‌گیری هستند در حوزه صنایع خلاق است.»

وی در مورد عملکرد شرکت‌های خلاق در مقابله با کرونا در کشور می‌گوید: «تعدادی از شرکت‌هایی که دانش‌بنیان نیستند اما در رده شرکت‌های خلاق قرار می‌گیرند از ابتدای شیوع کرونا تاکنون خدمات چشمگیری به جامعه ارائه کرده‌اند. به‌طور مثال در حوزه آموزش آنلاین و رفع نیازها و مشکلات مردم، تولید محتوای آموزشی، ساخت بازی و سرگرمی، تسهیل در ارائه خدمات پزشکی آنلاین و کمک به شعار «در خانه می‌مانیم»، شرکت‌های خلاق، دستاوردهای جالب‌توجهی داشته‌اند.»

به گفته مشاور معاون علمی و فناوری رئیس‌جمهوری، حدود ۷۰ درصد از شرکت‌هایی که در پویش کرونا پلاس که انزسوی معاونت علمی و فناوری راه‌اندازی شد، شرکت‌های حوزه صنایع خلاق بودند. نکته قابل توجه اینک، در این پویش شرکت‌هایی حضور داشتند که اگرچه جزء شرکت‌های دانش‌بنیان نبودند، اما توانستند با تولید هوش مصنوعی در حد و اندازه یک شرکت دانش‌بنیان ظاهر شوند.» گرمی می‌افزاید: «معمولا استارت‌آپ‌های رشدیافته و به بلوغ رسیده که هم‌اکنون به یک شرکت تبدیل شده‌اند و در حوزه فرهنگی، هنری فعالیت می‌کنند زیرمجموعه زیست‌بوم صنایع خلاق قرار می‌گیرند.»

برنامه توسعه زیست‌بوم خلاق

برای توسعه زیست‌بوم خلاق کشور، سه خدمت مهم شامل توسعه بازار، تسهیل فضای کسب‌وکار و خدمات پشتیبانی، تامین مالی و جذب سرمایه‌مدنظر قرار گرفته است.

در این راستا خدماتی مانند حضور در نمایشگاه‌ها، ارزیابی آمادگی صادرات، مشاوره واردات و صادرات، اعزام و پذیرش هیات تجاری، مشاوره توسعه فنی محصولات، برنامه جذب ایرانیان خارج از کشور و مواردی از این قبیل زیرمجموعه خدمات توسعه بازار قرار می‌گیرد که شرکت‌های خلاق می‌توانند از آن استفاده کنند. اما در زمینه ارائه خدمات تسهیل فضای کسب‌وکار، شرکت‌های خلاق می‌توانند تسهیلاتی شامل خدمات بیمه تکمیلی، تسهیلات نظام وظیفه، استقرار در فضاهای کاری اشتراکی، حضور در دوره‌ها و سمینارهای آموزشی، خدمات حسابداری، حضور در نشست‌های پرسش و پاسخ و سایر موارد دیگر بهره‌مند شوند. خدمات پشتیبانی، تامین مالی و جذب سرمایه نیز در قالب چهار حوزه به شرکت‌های خلاق ارائه می‌شود: ارائه تسهیلات ویژه طرح فانوس (طرح توسعه اشتغال اقشار آسیب‌پذیر تحت پوشش کمیته امداد امام‌خمینی (ره) و رونق کسب‌وکارهای دانش‌بنیان و خلاق با همکاری مشترک معاونت اشتغال کمیته امداد امام‌خمینی (ره) و ستاد توسعه فناوری‌های نرم و هویت‌ساز معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری)، جذب سرمایه طرح‌های خلاق و اعطای بارانه سود تسهیلات شامل این موارد است. شرکت‌های خلاق در صورتی می‌توانند از این تسهیلات استفاده کنند که از طریق مبادی ورودی، وارد زیست‌بوم خلاق شده باشند.

درواقع مبادی ورودی، مبادی شناسایی و معرفی شرکت‌های خلاق هستند که از سوی کارگروه، صلاحیت آنها احراز می‌شود و سپس در زمره شرکت‌های خلاق قرار می‌گیرند و می‌توانند از تسهیلات ارائه‌شده استفاده کنند. این مبادی معمولاً شتاب‌دهنده‌ها، صندوق‌های پژوهش و فناوری، مراکز رشد، جشنواره‌های معتبر، ستاد‌های توسعه فناوری، مراکز نوآوری خلاق و پارک‌های علم و فناوری هستند که شرکت‌های خلاق را به زیست‌بوم خلاق معرفی می‌کنند.

نشان داده‌اند و هم‌راستا با شرکت‌های دانش‌بنیان، مشغول مقابله با این ویروس هستند. امروزه بیش از هر زمان دیگر اهمیت فرهنگ و صنایع خلاق برای جامعه مشخص است. با وجود اینکه تعداد شرکت‌ها و صنایع خلاق در کشور همچنان با اهداف چشم‌انداز این حوزه فاصله زیادی دارد اما به‌واقع باید اذعان کرد که بخش فرهنگی و صنایع خلاق در دوره شیوع ویروس کرونا وضعیت اضطراری، با تولید محتوا به‌صورت مجازی و ارائه آن به مخاطبان کمک‌های جدی را برای مقابله با شیوع ویروس کرونا، ادامه فعالیت‌های آموزشی و پرکردن اوقات فراغت شهروندان انجام داد.

شرکت‌های خلاق، حاصل بلوغ استارت‌آپ‌ها

پرویز گرمی، مشاور معاون علمی و فناوری رئیس‌جمهوری در گفت‌وگو با «فرهیختگان» در تشریح عملکرد معاونت علمی و فناوری در حوزه زیست‌بوم خلاق کشور می‌گوید: «دو برنامه در معاونت علمی هم‌زمان پیش می‌رود، یکی برنامه حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان ذیل قانون تاسیس و حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان پیگیری می‌شود که حاصل آن تولد و ایجاد پنج هزار و ۱۰۰ شرکت دانش‌بنیان است. در این میان تعدادی از شرکت‌ها وجود دارند که باوجود برخورداری از نوآوری و خلاقیت‌های خاص، شرایط مندرج در قانون حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان را ندارند، لذا به‌منظور حمایت از این شرکت‌ها که عمدتاً شرکت‌های نوآور حوزه صنایع فرهنگ و هنر هستند، معاونت علمی و فناوری، برنامه زیست‌بوم صنایع خلاق را بیش از یک سال پیش تصویب و اجرا کرد.»

به گفته وی در درون این زیست‌بوم، با کمک شرکت‌های بزرگ و نوآور خلاق، شرکت‌های نوآور و خلاق دیگر شناسایی می‌شوند. درواقع در بطن زیست‌بوم خلاق کشور، تعدادی مبادی ورودی وجود دارد که برابر مصوبات معاونت علمی و فناوری، از طریق این مبادی استارت‌آپ‌های خلاق شناسایی و به معاونت معرفی می‌شوند. این مبادی، عموماً شرکت‌های بزرگ تولیدکننده در حوزه‌های فرهنگی هستند.»

گرمی می‌افزاید: «بیش از نیمی از کمک‌های مادی و معنوی که ازسوی معاونت علمی و فناوری به شرکت‌های دانش‌بنیان ارائه می‌شود دراختیار صنایع خلاق هم قرار داده می‌شود.

این کمک‌ها شامل تسهیلات مالی و حقوقی، مشاورتی، حمایت‌های قانونی، بیمه‌ای، حمایت از استقرار در محیط‌های شهری و سرباز تسهیلاتی است که

توسعه صنایع خلاق قرار داده است. اما در این میان سهم ایران از بازار وسیع این صنایع در دنیا بسیار کم است، به‌گونه‌ای که در بسیاری از حوزه‌ها ایرانیان تنها مصرف‌کنندگان محصولات فرهنگی هستند. البته بی‌انصافی است اگر تلاش‌هایی که در این زمینه در یک دهه اخیر انجام شده را نادیده بگیریم. نمونه بازار آن ساخت پویانمایی‌ها و بازی‌های رایانه‌ای است که توانسته سهم قابل‌توجهی از مخاطبان داخلی را در اختیار بگیرد. به عبارت دیگر چند سالی است که رویکرد نخبگان و تحصیلکردگان به کارآفرینی و نوآوری صنایع قابل‌تحسین بوده است.

صنایع خلاق با مفاهیم دانش‌بنیان که در قانون دانش‌بنیان، آیین‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌ها آمده است، تفاوت دارد، اما طبق قانون، این صنایع مشمول قانون حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان هستند. برای مثال می‌توان گفت شرکتی که در حوزه صنایع دستی نوآور است، استانداردهای دانش‌بنیان را ندارد، زیرا ماهیت فعالیت آن فنی است. به همین علت این شرکت نوآور در صنایع دستی، یک شرکت خلاق محسوب می‌شود. سازمان یونسکو در تعریف «صنایع خلاق و فرهنگی» چنین می‌گوید: «صنایع خلاق بخش‌هایی از فعالیت سازمان یافته است که هدف اصلی آنها تولید یا بازتولید، ارتقا، توزیع یا تجاری‌سازی کالاها، خدمات و فعالیت‌های دارای ماهیت فرهنگی، هنری یا مبتنی بر میراث فرهنگی باشد.»

فعالیت ۸۴۱ شرکت خلاق در کشور

براساس آمار معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری، درحال حاضر ۸۴۱ شرکت خلاق در کشور در حوزه‌های «بازی، اسباب‌بازی و سرگرمی»، «کسب‌وکارهای دیجیتال و فضای مجازی»، «یادگیری، چاپ و نشر»، «صنایع دیداری و شنیداری»، «صنایع دستی، گردشگری و میراث فرهنگی»، «هنرهای تجسمی و نمایش»، «گیاهان دارویی و طب سنتی»، «طراحی و معماری»، «سایر صنایع خلاق و فرهنگی» و «خدمات زیرساخت و توسعه در صنایع خلاق» فعالیت می‌کنند.

این مفاهیم خود سال‌هاست در بسیاری از کشورهای اروپایی در سیاست‌گذاری‌های اقتصادی دولت‌ها قرار داشته است. برای مثال انگلستان سیاست‌های صنایع خلاق را برای پیشرو شدن در این صنایع تبیین کرده و کره‌جنوبی با سردادن شعار فرهنگی و تولید محصولات فرهنگی خود موجی از صنایع خلاق را در این کشور ایجاد کرده است. استرالیا نیز صنایع فرهنگی و خلاق را پیشران توسعه و یکی از پایه‌های اقتصاد خود را

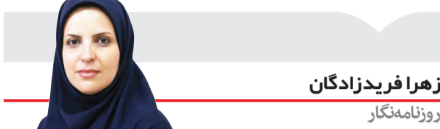
از کشورها توانسته‌اند این ظرفیت‌ها را به سرحد شکوفایی برسانند.

صنایع خلاق از نظر تاثیرگذاری در اقتصاد کشورها و افزایش منابع مالی نقش مهمی را برعهده دارند. البته نمی‌توان از اهمیت این دسته از صنایع به خاطر تولید ثروت چشم‌پوشید، با این وجود باید گفت وجه مهم‌تر صنایع خلاق به‌خاطر تاثیراتی است که در جامعه خود می‌گذارد. چراکه تعامل سه‌جانبه فرهنگ، جامعه و اقتصاد در کسب‌وکارهای خلاق علاوه بر اینکه موجب باروری اقتصاد می‌شود، الگوهای رفتاری و فکری جامعه را نیز در گذر زمان ارتقا می‌دهد.

صنایع خلاق با مفاهیم دانش‌بنیان که در قانون دانش‌بنیان، آیین‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌ها آمده است، تفاوت دارد، اما طبق قانون، این صنایع مشمول قانون حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان هستند. برای مثال می‌توان گفت شرکتی که در حوزه صنایع دستی نوآور است، استانداردهای دانش‌بنیان را ندارد، زیرا ماهیت فعالیت آن فنی است. به همین علت این شرکت نوآور در صنایع دستی، یک شرکت خلاق محسوب می‌شود. سازمان یونسکو در تعریف «صنایع خلاق و فرهنگی» چنین می‌گوید: «صنایع خلاق بخش‌هایی از فعالیت سازمان یافته است که هدف اصلی آنها تولید یا بازتولید، ارتقا، توزیع یا تجاری‌سازی کالاها، خدمات و فعالیت‌های دارای ماهیت فرهنگی، هنری یا مبتنی بر میراث فرهنگی باشد.»

زیست‌بوم خلاق چیست؟

یکی از شاخه‌های زیست‌بوم فناوری کشور، زیست‌بوم خلاق است که با تعاریف مختلفی شامل «صنایع خلاق»، «اقتصاد خلاق» و «شرکت خلاق» شناخته می‌شود. یکی از مدل‌های مهم اقتصادی که در دنیای امروز زیاد مورد توجه کشورهای پیشرفته قرار گرفته است، «اقتصاد خلاق» است. در دنیای مدرن رویکرد سنتی به کسب‌وکارها منسوخ شده و تا حد زیادی کارایی خود را از دست داده است و در عوض آن دسته از کسب‌وکارها که با بهره‌گیری از ظرفیت‌های فرهنگی و اجتماعی جوامع فعالیت‌های اقتصادی خود را شکل می‌دهند، جایگاه بهتری پیدا می‌کنند. «صنایع خلاق» نیز به صنایعی گفته می‌شود که براساس مولفه‌های فرهنگ، اجتماع و هنر شکل می‌گیرند و به همین خاطر گاه از آنها با عنوان صنایع فرهنگی نیز یاد می‌شود. اگرچه این دسته از صنایع در کشورهای مختلف برحسب ظرفیت‌های موجود به‌صورت بالقوه وجود دارند، اما تنها تعداد محدودی

زهرا فریدزادگان

روزنامه‌نگار

خلاقیت یکی از ارکان پیشرفت است و مادامی که این رکن در هر حوزه‌ای لحاظ شود، زمینه پویایی آن بخش را فراهم می‌کند. مقوله صنعت و اقتصاد نیز از این قاعده مستثنی نیست و اصولاً صنعت فاقد خلاقیت را نمی‌توان صنعتی پایدار دانست. اکثر کشورهای دنیا با توجه به ظرفیت‌های فرهنگی و سطح دانش خود سرفصل‌های ویژه‌ای را برای ایجاد و تحقق خلاقیت در اقتصاد و صنایع خود درنظر گرفته‌اند. در کشور ما نیز اگرچه ظرفیت‌های بسیار زیادی برای رشد خلاقیت در این زمینه‌ها وجود دارد، اما تاکنون به این مهم، آنچنان که باید و شاید، پرداخته نشده است.

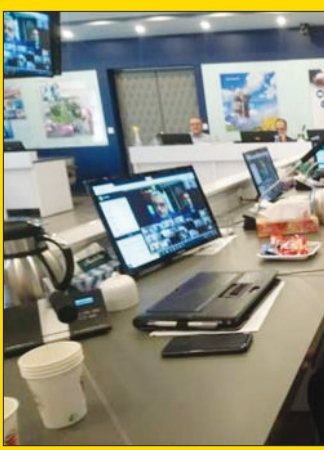
ایجاد و ارتقای زیست‌بوم نوآوری و کارآفرینی با هدف توسعه اقتصاد دانش‌بنیان یکی از محورهای اصلی و اهداف مهمی بوده است که معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری از زمان شروع فعالیت، در دستورکار خود قرار داده است. حمایت‌های مادی و معنوی از شرکت‌های دانش‌بنیان که موجب شده عملکرد این شرکت‌ها در طول سال‌های گذشته تاکنون، عملکردی موفقیت‌آمیز باشد را می‌توان نمونه بارزی از توجه به زیست‌بوم فناوری دانست. البته در این میان قوانین و مقررات دست‌وپاگیر همواره مضافات متعددی را در مسیر حرکت این زیست‌بوم ایجاد کرده است، اما

به‌رحال وجود بیش از ۵ هزار شرکت‌دانش‌بنیان در کشور که عمدتاً در صنایع مبتنی بر دانش و فناوری پیشرفته فعالیت دارند و از نظر اثربخشی اقتصادی و اجتماعی همچنین اشتغال نیروی انسانی کارنامه موفق‌تری ارائه داده‌اند، نشان می‌دهد علم و فناوری در ایران با سرعت قابل‌توجهی در حال ارتقا و رشد است. اما در کنار شکل‌گیری شرکت‌های دانش‌بنیان و رشد چشمگیر این شرکت‌ها، شرکت‌های دیگری نیز هم‌سوا با فعالیت شرکت‌های دانش‌بنیان در زیست‌بوم فناوری کشور ظهور و بروز کرده و در حال رشد هستند که عمدتاً به سمت ایجاد خلاقیت حرکت می‌کنند تا در حوزه‌های فرهنگی خدماتی مبتنی بر فضای دیجیتال ارائه دهند. جوهره رشد این شرکت‌ها بر نوآوری و خلاقیت برای ارائه محصولات و خدمات جدید و مدل‌های نوین کسب‌وکار در بازارهای هدف استوار است.

در این حوزه شرکت‌های نسبتاً بزرگ نیز فعالیت می‌کنند، اما باید اذعان کرد که به دلیل ناشناخته بودن این زیست‌بوم، اکنون استارت‌آپ‌های خلاق و نوآور پیشران اصلی در این حوزه هستند. زیست‌بوم خلاق بخش قابل‌توجهی از اقتصاد دانش‌بنیان را در سطح جهان شامل می‌شود و پتانسیل‌ها و ظرفیت‌های قابل‌توجهی در ایجاد اشتغال برای نیروهای جوان و تحصیلکرده دارد.

فعالیت سامانه نقل و انتقال دانشگاه‌های علوم پزشکی تمدید شد

زمان ثبت‌نام وورایش در سامانه‌های نقل و انتقال و میهمانی توسط دانشجویان و دانشگاه‌های مبدأ و مقصد به‌مدت ۱۵ روز از امروز چهارشنبه ۲۵ تیر تا چهارشنبه هشتم مردادماه تمدید شد. براساس اعلام این معاونت، دانشجویان دانشگاه‌های مبدأ و مقصد با توجه به شرایط موجود فرصت دارند نسبت به ثبت‌نام وورایش و ویرایش اعمال تغییرات در بازه زمانی اعلام‌شده، اقدام کنند. سامانه انتقال و میهمانی دانشجویان دانشگاه‌های داخل کشور برای نیمسال اول ۱۴۰۰-۱۳۹۹ به‌صورت رسمی از ۱۵ اردیبهشت‌ماه فعال شد. پیش‌تر نیز جمشید سلام‌زاده، رئیس مرکز خدمات آموزشی وزارت بهداشت اعلام کرد دانشجویانی که در ترم قبل نیز منتقل یا میهمان شدند طبق ضوابط و برنامه دانشگاه مقصد در حال طی دوره آموزشی خود به‌صورت آموزش آنلاین هستند. وی گفت: «سامانه انتقال و میهمانی دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی برای نیمسال اول ۱۴۰۰-۱۳۹۹ است و دانشجویان باید براساس تقویم اعلام‌شده عمل کنند.»

۳۱ پروژه در سامانه تقاضا و عرضه پژوهش به اتمام رسید

پيام چینی فروشان، مسئول امور پژوهش و فناوری تقاضامحور دبیرخانه شورای عالی عتف درخصوص سامانه سابع گفت: «سامانه سابع با هدف رفع نیازمندی‌ها و مشکلات فناورانه دستگاه‌های اجرایی کشور توسط توانمندی‌های پژوهش و فناوری موجود در دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، شرکت‌های دانش‌بنیان و واحدهای فنار کشور در دبیرخانه شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری طراحی و راه‌اندازی شده است.» وی در ادامه اظهار داشت: «باوجود موانع و چالش‌های متعدد، در سال ۱۳۹۸، مبلغ ۱۴۰۰ میلیارد ریال ازسوی شرکت‌ها، بانک‌ها و موسسات دولتی به حساب خزانه‌داری کل کشور بابت اجرای قراردادهای ثبت‌شده در سامانه سابع واريز شد؛ که مبلغ ۳۸۰ میلیارد ریال، براساس میزان پیشرفت پروژه‌ها، به آنها پرداخت شد.» چینی فروشان خاطر نشان کرد: «براساس اطلاعات موجود در سامانه سابع، حدود ۱۰۰ پروژه به ثبت‌رسیده در سامانه دارای میزان پیشرفت بیشتر از ۵۰ درصد بوده که از میان آنها ۳۱ پروژه پژوهشی خاتمه یافته است. در مجموع ۵۱ گزارش، سه کتاب، سه مقاله، ۶ مورد توسعه فناوری و چهار مورد تغییر در فناوری‌های موجود از اجرای این پروژه‌ها حاصل شده است. از دیگر دستاوردهای این پروژه‌ها می‌توان به تولید ماشین‌آلات، تجهیزات و نرم‌افزار یارانه‌ای اشاره کرد.» وی می‌توان گفت: «این میانگین کلی پیشرفت پروژه‌های ثبت‌شده در سامانه سابع برابر ۲۱ درصد اعلام کرد.»

فاوپیرویر، ایرانی برای درمان آنفلوآنزا تایید شد

رضا ملک‌زاده، معاون تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت در گفت‌وگو با مهر افزود: «داروی فاوپیرویر (Favipiravir) توسط یک شرکت داروسازی ایرانی ساخته شده و موردتایید سازمان غذا و دارو قرار گرفته است و اکنون مجوز هم دریافت کرده که وارد بازار شود و مورد استفاده قرار بگیرد. این دارو در مطالعاتی که در دنیا و ایران روی تعداد زیادی از بیماران انجام شد، مشخص شده است که هیچ اثر مسمی روی کووید-۱۹ نداشته است. این دارو در ابتدا در ژاپن به‌منظور درمان آنفلوآنزا ساخته شد و در ایران هم برای بیماری آنفلوآنزا تایید شده و در داخل کشور تولید می‌شود.» وی درباره داروی رمدیدسیور نیز خاطرنشان کرد: «داروی رمدیدسیور در حال حاضر در حال طی کارآزمایی بالینی است. کارآزمایی‌های مختلف نشان داده است که مصرف این دارو طول مدت بستری را در بیمارستان کم می‌کند ولی هنوز قطعی نشده است که واقعا مرگ‌ومیر را کاهش می‌دهد یا خیر.» وی افزود: «نکته مهم این است داروی رمدیدسیور برای افراد مبتلا به کووید-۱۹ که در بیمارستان نیستند، اصلاً ضروری نیست. همچنین در کم‌ترین موارد، هم‌چنین در کم‌ترین موارد، اثری ندارد. بنابراین تنها در گروه خاصی از افراد که هنوز زیر دستگاه نرفته‌اند ممکن است اثرات مثبتی داشته باشد.» ملک‌زاده گفت: «این دارو اکنون در دست بررسی است که ببینیم آیا وارد لیست دارویی کشور می‌شود یا نه.»